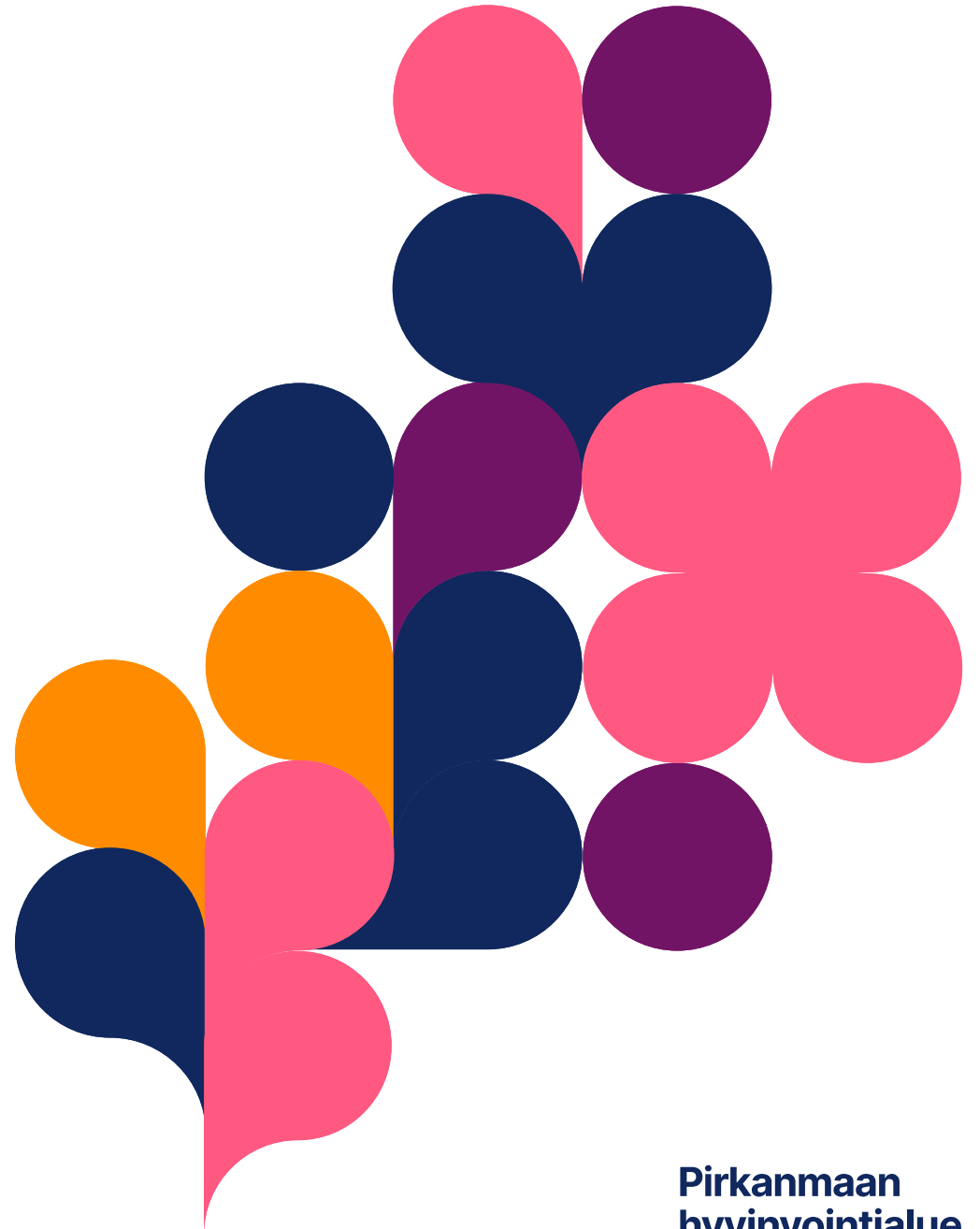

Sosiaali- ja terveysvaliokunta/ Alkoholilain 17§ ja 26§ muutos

Tuukka Salkoaho 5.4.2024

Tilannekatsaus Pirkanmaan hyvinvointialueella

- Hyvinvointialueille määritetyt hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuskertoimet (Hyte-kerroin) tulevat määrittämään osan hyvinvointialueiden rahoituksesta vuoden 2026 alusta.
- Alkoholihaittojen ennaltaehkäisy tulee olemaan yksi kertoimen indikaattoreista.
- Hyvinvointialueiden taloudelliset haasteet ovat kuitenkin omiaan nostamaan huolta uuden lakiesityksen tuomasta kuormasta alkoholihaittojen näkökulmasta

Suomessa yli 60%
alkoholikuolemista johtui
maksasairauksista liiallisen
alkoholin käytön
seurauksena

(Tilastokeskus kuolemansyytilasto 2021)

Pirkanmaan hyvinvointialueella
20-64-vuotiaista alkoholia liikaa
käyttävien osuus on 28,5 prosenttia
(AUDIT-C).

Koko maan vastaava luku on 29%.

(sotkanet 2022)

Pirkanmaan hyvinvointialueella
65 -vuotta täyttäneistä alkoholia
liikaa käyttävien osuus on 31,5
prosenttia (AUDIT-C).

Koko maan vastaava luku on 32%.

(sotkanet 2022)

Ehkäisevän päihdetyön merkitys alkoholilain muutoksessa

- Nuorten asenteisiin alkoholia ja alkoholinkäyttöä kohtaan on tehty paljon vaikuttamistyötä. Työikäiset ja ikääntyvät ovat kuitenkin ryhmä, joihin on suunnattava entistä enemmän ehkäisevän päihdetyön toimia sekä tarjottava ennalta ehkäiseviä palveluita.
- Alkoholin liiallisella käytöllä on vakavia vaikutuksia niin yksilöön itseensä kuin yksilön perheeseen, lähipiiriin ja elinympäristöön. Tutkimukset ovat osoittaneet, että aiemmilla alkoholilain muutoksilla on ollut negatiivisia vaikutuksia alkoholihaittojen ennaltaehkäisemisen näkökulmasta.
- Prosenttirajan muutos tulee mitä todennäköisemmin lisäämään alkoholin kulutusta ja lisäämään alkoholista aiheutuvia sairauksia sekä heikentämään perheiden hyvinvointia. Alkoholi on yksi suurimmista kansanterveyttä vahingoittavista tekijöistä. Alkoholihaittojen kustannukset koko yhteiskunnalle ovat merkittävät.

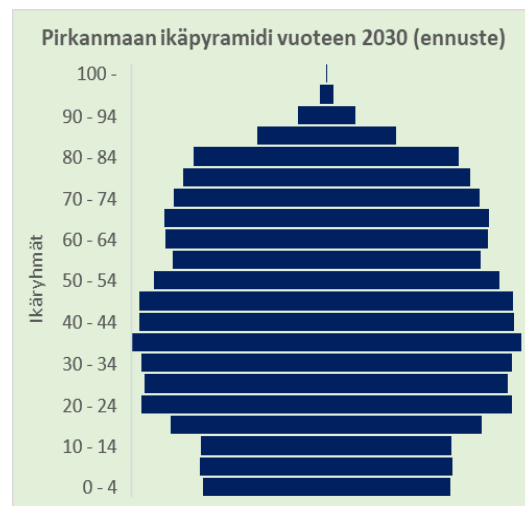
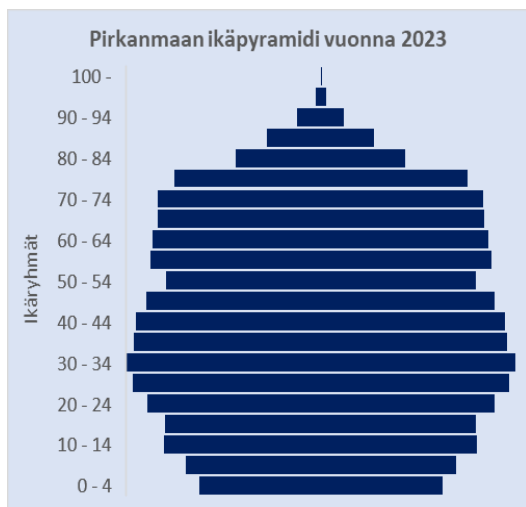
Alkoholin aiheuttamia sairauksia ovat muun muassa erilaiset maksasairaudet, haimatulehdukset, sydän- ja verisuonisairaudet, lisääntynyt syöpäriski, lisääntynyt vyötärölihavuus, tyypin 2 diabetes sekä heikentynyt hedelmällisyys

Työikäisten alkoholinkäytön vaikutukset

- Valtaosa alkoholin riskikäyttäjistä Pirkanmaalla on työikäisiä. Riskitasolla alkoholia liikaa käyttäminen lisää sairaspotilaita, tapaturmia ja työkyvyttömyyttä.
- Lisäksi se lisää väkivaltarikoksia, ylisukupolvista pahoinvointia, rattijuopumuksia, lisääntyneitä ensiapukäyntejä sekä tarvetta lisätä poliisin, turvahenkilöiden ja ennen kaikkea sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä.
- Lasten ja nuorten lähisuhdeväkivallan ehkäisyn näkökulmasta alkoholin saatavuuden lisääminen tuo perheiden kanssa tehtävään työhön merkittäviä haasteita niin tunnistamisen, puheeksi ottamisen kuin henkilöstön riittävyydenkin tulokulmista.
- Kokonaisuudessaan työikäisten perheisiin ja lähipiiriin vaikutukset näkyvät erilaisten palveluiden lisääntyneinä tarpeina muun muassa masennuksen ja perhe- ja lähisuhdeväkivallan vaikutuksesta.
- Vanhempien alkoholinkäytön sekä siihen liittyvän lähisuhdeväkivallan vaikutukset lapsiin ovat tutkimusten mukaan kauaskantoisia ja näkyvät myöhemmin mielenterveyden- ja päihdeongelmien kohonneina riskeinä.

Ikäihmisten näkökulma Pirkanmaalla

- Pirkanmaan hyvinvointialueen näkökulmasta myös yli 65-vuotiaiden lisääntynyt alkoholinkäyttö sekä depressiolääkkeiden käytön lisääntyminen on merkittävä huolen aihe.
- Masennus, yksinäisyys ja turvattomuuden tunne voivat aiheuttaa päihdeongelmia ja ikääntyneiden alkoholin ja lääkkeiden yhteisvaikutukset voivat olla kohtalokkaita. Entistä väkevämpien alkoholijuomien myynti ruokakaupoissa altistaisi väestöä mittavammalle alkoholijuomien myynnin edistämiselle suuremmalla juomalajien valikoimalla.

(Tilastokeskuksen väestötilastot ja kuolemansyytilasto)

Pirkanmaan hyvinvointialueella alkoholikuolleisuus yli 65-vuotta täyttäneillä/100 000 vastaavan ikäistä on 52,0.

Koko maan vastaava luku on 57,2.

(Sotkanet 2022)

Pirkanmaan hyvinvointialueella depressiolääkkeistä korvausta saaneita 65 vuotta täyttäneitä on 13,9% vastaavan ikäisistä.

Koko maan vastaava luku on 12,9%.

(Sotkanet 2022)

Hyvinvointialueiden resurssien riittävyys

- Maailman terveysjärjestön (WHO 2023) sekä kansainvälisen tutkimustiedon (Babor ym. 2023) mukaan valtion alkoholin vähittäismyynnin yksinoikeusjärjestelmä on tehokas keino ehkäistä ja vähentää alkoholin kulutusta ja haittoja. Kun taas valtion yksinoikeusjärjestelmän purkamisesta ja siihen liittyvästä saatavuuden lisääntymisestä on tutkimuskirjallisuuden mukaan tullut näyttöä alkoholijuomien kulutuksen lisääntymisestä sekä haittojen lisääntymisestä (Mäkelä & Karlsson 2019).
- Sosiaali- ja terveydenhuollon resursseja tarvitaan palvelujärjestelmän kantokyvyn turvaamiseksi, erityisesti kaikkien asukkaiden terveyden ja työkyvyn ylläpitämiseksi. Valtion yksinoikeusjärjestelmän avulla rajoitetaan saatavuutta ja vähennetään haittoja ja osaltaan se tukee keventämään sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän kuormitusta. Saatavuuden rajoittamisella ehkäisemme alkoholiongelmien vuoksi työelämästä pois jäävien määrää, eriarvoisuutta sekä lapsiperheiden ongelmia, mielenterveysongelmia sekä ennen kaikkea vakavia päihdeongelmia.

Pirkanmaan hyvinvointialueen lausunto

- Pirkanmaan hyvinvointialueen näkökulmasta katsomme, että alkoholilain tulisi säilyä ennallaan sosiaali- ja terveydenhuollon kuormittumisen ehkäisemiseksi.
- Pirkanmaan hyvinvointialue haluaa korostaa tämän lausunnon pohjalta, että sosiaali- ja terveydenhuollon kantokyky ei tule kestäämään alkoholihaittojen lisääntymistä hyvinvointialueella.